

Pedagoginen kirjoittaminen - Miten kirjoittaa pedagogisia asiakirjoja OPS:n hengessä?

Jyväskylä syksy 2016 osa 1

Sirpa Oja sirpa.oja@valteri.fi

Kolmiportainen tuki

Erityinen tuki

HOJKS

Erityisen tuen päätös

Pedagoginen selvitys

Selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta tehdään oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä (osa pedagogista selvitystä)

Tehostettu tuki

Oppimissuunnitelma

Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa

Yleinen tuki

= pedagogisia asiakirjoja

Erityisen tuen päätös = hallinnollinen, valituskelpoinen päätös

Koulun/esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen tekstit

Esiopetus/

varhaiskasvatus

- Varhaiskasvatussuunnitelma
- Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma
- Pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma
- Pedagoginen selvitys ja HOJKS

Perusopetus

- Pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys ja HOJKS
 - Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
 - Oppilaan saama yleinen/tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
 - Oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet

Lisäksi eril. sanalliset arvioinnit, lausunnot ja palautteet

- Oppilashuollon muistiot ja rekisterit

Muut

- Wilma-tekstit, reissuvihkot, tekstarit, sähköpostit ym.
- Huom! some

OPS2016

- Yhteistyön tärkeys huoltajan kanssa ollut normeissa vahvasti esillä jo koko 2010-luvun
- Korostaa useissa luvuissa oppilaan osallisuuden ja omankin vastuuton tärkeyttä
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2014 nosti oppilaan ja hänen huoltajansa toimijuuden vahvasti esiin -> nyt kirjattu opetussuunnitelman lukuihin, erityisesti 7 ja 8.
- OPH tarkentanut, että eronneiden ja yhteishuoltajuudessa olevien vanhempien osalta
-> koulun toimii ensisijaisesti lähivanhemman kanssa (jonka luona lapsi asuu ja on kirjoilla). Vain jos vanhemmat erikseen pyytävät tiedottamisesta molemmille vanhemmille, se tulee tehdä.

Kielellä luodaan merkityksiä

- Sosiaalinen konstruktivismi (Berger ja Luckmann)
- Sanoilla on väliä: ne kannustavat, satuttavat, rohkaisevat...
- Kielen avulla voidaan luoda yksipuolinen kuva lapsesta (vrt. ongelmapuhe)
- Voiko sanoille tulla immuuniksi? Voiko huoltaja väsyä koulun sanoihin?

Näkökulma lasta tai nuorta koskevissa teksteissä

(Vehkakoski, 2006)

subjekti

vamma

oikeus

kehitys

ongelma

tragedia

Subjektidiskurssin piirteitä

- Lapsi/nuori itsestään tietoinen persoona
- Vaikeus ei keskeisellä sijalla
- Yksilöllisyys, koko elämän mukaan ottaminen
- Kirjoittaja asettuu oppijan asemaan
- Keskiössä juuri tämä lapsi/nuori – ei verrata toisiin
- Viittaukset motivaatioon ja mielialaan
- Verrataan aikaisempaan osaamiseen
- Osaamisen kerrotaan pätevän tietyissä oloissa

vrt. Vehkakoski 2006, 58-59

Meneillään olevan hetken arvostaminen

- Nykyisen elämänvaiheen arvokkuuden tunnustaminen
- Ollaan aina valmistamassa lasta/nuorta tulevaan, johonkin suurempaan (kouluunmenoon, ammattiin)
- Vrt Vehkakoski 2006, 62

Tuen kirjaaminen asiakirjoihin ja oikeus salassa pidettäviin tietoihin

- Asiakirjat ovat salassa pidettäviä
- Asiakirjoja saavat lukea vain lasta opettava/kasvattava henkilöstö ja muut tietoja työtehtävissään tarvitsevat henkilöt
- Tietoja voi saada vain siinä laajuudessa kuin mitä työtehtävissä tarvitaan
- Oppilasta hyödyttävistä käytännöistä ja menetelmistä oppimistilanteissa ja arvioinnissa on annettava tietoa sitä tarvitseville ja tieto sisällytetään asiakirjoihin. Vrt 30§

Monialaisuuden toteutuminen

- Monialaisuus toteutuu, kun asian käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa tai psykologi- ja kuraattoripalveluita edustavia jäseniä
- Yhteistyössä tarvittavat asiantuntijat harkitaan tapauskohtaisesti
- Hyvä tapa toteuttaa käsittely on konsultointi

Tiedonsiirtolupa voidaan sisällyttää pedagogiseen asiakirjaan

- Suostumuksen on oltava tietoinen, informoitu ja vapaaehtoinen.
- Yksilöitävä:
 - Mitä tietoja
 - Missä tarkoituksessa
 - Keneltä kenelle
 - MilloinOllaan pyytämässä tai luovuttamassa.

Mitä kasvun ja oppimisen tuen asiakirjoihin kirjataan/ei kirjata?

- Pedagogisiin asiakirjoihin ei kirjata esimerkiksi oppilaan diagnooseja tai referoida esim. psykologin tms. lausuntojen sisältöä, koska dg on määritelmä häiriöstä tietyllä hetkellä arvioituna.
- OPH:n ja OKM:n lakiasiantuntijat: DG ei voida pitää opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömänä tietona ja se voi aiheuttaa salassapitoon liittyviä ongelmia
- Pedagogisiin asiakirjoihin on tärkeä kirjata, miten jokin sairaus tai oireyhtymä vaikuttaa käytännössä oppimiseen ja koulunkäyntiin ja miten tämä otetaan huomioon oppilaan opetusta ja tukea järjestettäessä
- Lääkityksiä ei kirjata pedagogisiin asiakirjoihin (kuuluu terveydenhuollolle)

Mitä kasvun ja oppimisen tuen asiakirjoihin kirjataan/ei kirjata?

- Jos lapselle on tehty psykologinen tutkimus, siitä saadun tiedon perusteella kirjataan lapsen pedagogiseen arvioon/selvitykseen arvio oppilaan tarvitsemasta tuesta (esim. tukitoimet) ja
- Oppimissuunnitelmaan/HOJKSiin tukeen liittyvät tavoitteet, suunnitelmat ja menetelmät sekä käytännön tukitoimet
- Ainoastaan erityisen tuen päätökseen voidaan liittää lausunnot, joita tarvitaan päätöksen perusteluiksi
- Pedagogisiin asiakirjoihin voidaan kirjata, että lapsi on ohjattu oppilashuollon asiantuntijan puoleen palveluiden saamiseksi. Asiakirjoihin ei ole suositeltavaa kirjata yksilöityjä ohjaamisen syitä tai toimenpiteitä.

Mitä saa ja mitä ei saa kirjoittaa

- Perusopetuksessa oppimissuunnitelmassa/HOJKS:ssa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.
- Asiakirjoissa käytetään koulun arjen käsitteitä ja kuvataan käytännöt hyvin konkreettisesti ja riittävän yksityiskohtaisesti, esimerkiksi: "avustajan tuki kaikilla matematiikan tunneilla ja palkkitunti kerran viikossa".
- On tärkeää, että sisältö tukee ja auttaa oppilaan kanssa työskennellessä.
- Ennen kirjausta oppilaan suunnitelmiin, on selvitettävä, että suunnitelma voidaan toteuttaa. Sellaista, mitä ei voida toteuttaa, ei pidä kirjata.
- Kaikilla koulun toimijoilla tulisi olla yhteinen ymmärrys sisällöstä. Koivula, P. 2016 (luento Erytisopetuksen kansallisilla kehittämispäivillä)

- Asiakirjoja varten opetushenkilöstö kerää havaintoja osana jokapäiväistä työskentelyään ja kirjaa niitä muistiinpanoihinsa (vrt. normien edellyttämä jatkuva arviointi).
- Lisäksi hyödynnetään muita arviointeja ja lausuntoja. Näitä muistiinpanoja voidaan käyttää pedagogisten lomakkeiden laadinnassa.
- Vinkki: oppilaan osallisuutta ja tavoitteisiin pääsyä voi tukea oppimissuunnitelman/HOJKSin osalta oppilaan omalla ”rautalankamallilla”, joka sisältää muutaman keskeisen tavoitteen pulpetissa säilytettävänä.
- Koivula, P. 2016. Luento Erityisopetuksen kansallisilla kehittämispäivillä

Palautteen/yhteenvedon/lausunnon kirjoittaminen oppilaan/lapsen tilanteesta

1) Sisältö

- Perustuu havaintoihin, kartoituksiin, arviointeihin, sopimukseen, keskusteluihin jne.
- Vältetään ”puutelistoja”
- Tuodaan esille lapsen/nuoren vahvuudet
- Rehellinen ja arvostava
- Lyhyt ja selkeä yhteenveto on parempi kuin lavea, pitkä ja tulkinnanvarainen, informatiivinen, jäsennelty
- Oleellinen tieto näkyviin
- Muista: yhteystiedot selkeästi näkyviin, jakelu

Palautteen/yhteenvedon/lausunnon kirjoittaminen oppilaan/lapsen tilanteesta

2) Kieli

- Vältetään monimerkityksisiä ja tulkinnanvaraisia ilmaisuja
- Selkeää ja käytetään lyhyitä lauseita
- Ongelmista ja vaikeuksista kirjoitetaan rehellisesti ja kiertelemättä, mutta kielen avulla voi ”pehmentää
- Tekstissä on hyvä olla esillä myönteinen ja lasta tukeva asenne
- Ei kuvailla henkilökohtaisia ominaisuuksia -> muutetaan toiminnaksi

Välitehtävä

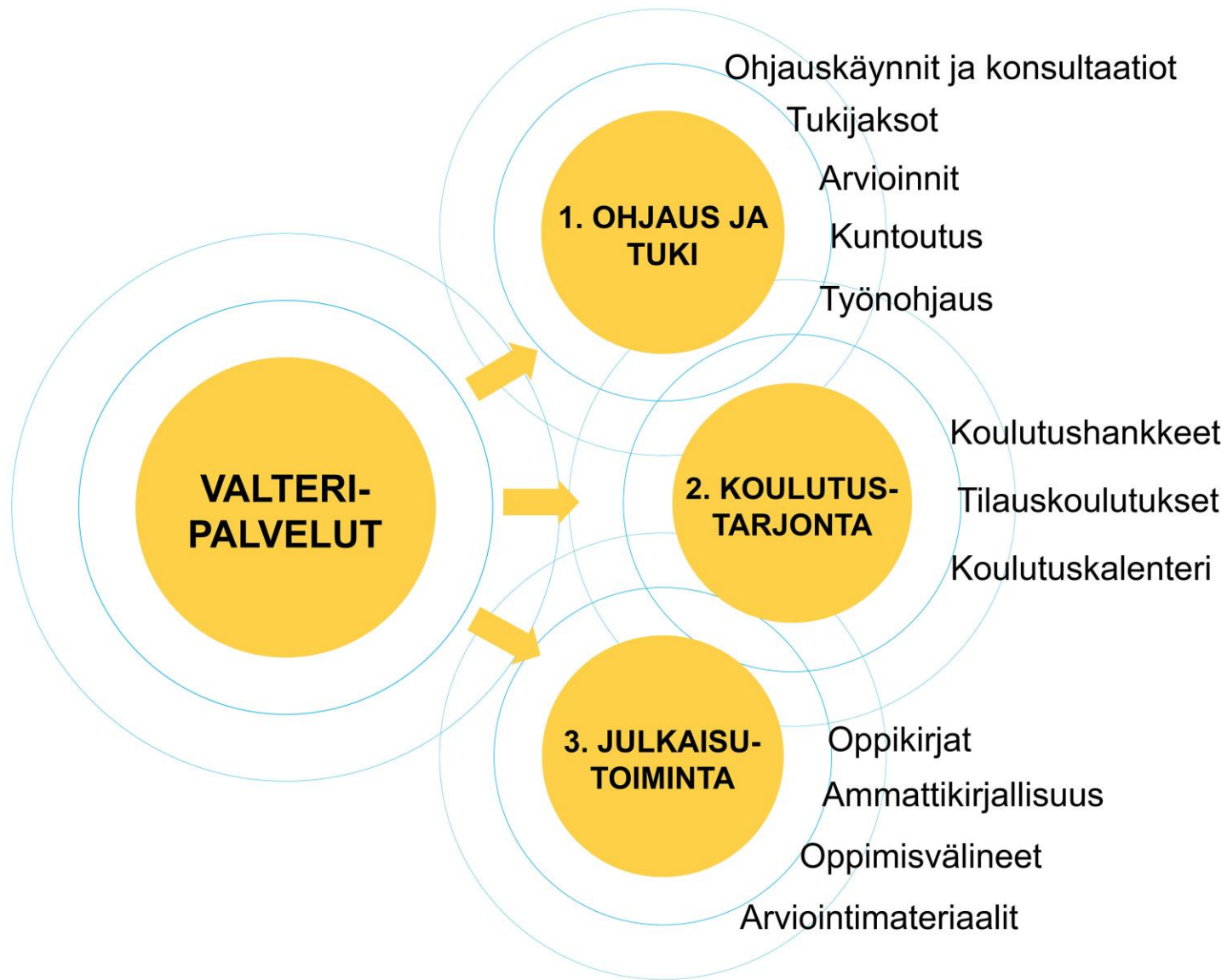
- Työstä lapsen/oppilaan pedagogista asiakirjaa huomioiden koulutuksessa esiin nostetut näkökulmat. Kirjaa prosessissa sinua askarruttaneet asiat ja heränneet kysymykset. Tuo huomiosi ja kysymyksesi mukanasasi seuraavalle koulutuskerralle.
- Käy tutustumassa OPH:n mallilomakkeisiin ja esitä halutessasi kouluttajalle niistä kysymyksiä.

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/tuen_lomakkeet_ops_2016

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/esiopetuksen_jarjestaminen

Lähteet

- Berger, P. & Luckmann, T. 2009. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen. Gaudeamus. Helsinki: Yliopistopaino
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Juva: WS Bookwell Oy.
- Koivula, P. 2016. Luento Erityisopetuksen kansallisilla kehittämispäivillä
- Lehtonen, M. 2000. Merkitysten maailma. Vastapaino. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Mikola, M. & Oja, S. 2015. Konsultatiivinen työote oppilaan ja opettajan tukena. Jyväskylä: Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva.
- Vehkakoski, T. 2006. Leimattu lapsuus? Vammaisuuden rakentuminen ammatti-ihmisten puheessa ja tekstissä. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 297.

Onerva/Valteri verkossa

Onervan nettisivuilla tietoa tarjoamistamme palveluista, koulutuksista, julkaisuista ja muusta toiminnastamme: www.onerva.fi

Valterin nettisivut: www.valteri.fi

Palvelu sisältää sekä maksullisia että maksuttomia verkkojulkaisuja ja -luentoja. Käy tutustumassa: www.voppi.fi

Valterin julkaisut löydät Valteri-Puodista: <http://www.valteri.fi/puoti/>

Tule Onervan tykkääjäksi Facebookissa:
<https://www.facebook.com/ValteriOnerva>

Onervan uutiskirje sisältää ajankohtaisia uutisia, tietoa koulutuksista ja uutuusmateriaaleista. Tilaa uutiskirje: <http://www.onerva.fi/tilaa-utiskirje/>

Onervan blogi

Asiantuntijakirjoituksia ajankohtaisista aiheista:
<http://www.onerva.fi/blogi/>

www.valteri.fi